

การส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศไทย Democratization in Thailand

พระมหากฤษณ์ธินันต์ เสถฐะเมธี¹, สุพัฒน์ ทองอินทร์², ปัญญา อนันตธนาชัย³ และ บรรจง โส๊ะมณี⁴
Phramaha Kritthanin Setthamethi¹, Supad Thong-in², Panya Anantathanachai³ and
Banjong Somanee⁴

Received June 8, 2023, Revise June 18, 2024, Accepted June 18, 2024

บทคัดย่อ

บทความปริทรรศน์ได้ศึกษาว่าประเทศไทยถูกปกครองด้วยระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปี พ.ศ. 2475 หลังจากนั้นเป็นต้นมา จึงได้เปลี่ยนการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย ในบริบทของรัฐธรรมนูญ คำว่าประชาธิปไตย ได้รับการยอมรับว่าเป็นระบบที่ดีที่สุดที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่เลวร้ายของประเทศไปสู่สถานการณ์ที่ดีขึ้น เพราะฉะนั้น แนวคิดประชาธิปไตยจึงได้ถูกนำมาใช้มากกว่า 80 ปี สำหรับการพัฒนาประเทศไทย. อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องนี้ได้ถูกทำให้สะดุดไม่ดำเนินต่อเนื่องมาจากปัญหาต่าง ๆ มากมายจนทำให้เกิดการหยุดยั้งในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย เพราะฉะนั้น แนวคิดเรื่องการส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศไทยจึงกลายเป็นตัวชี้วัดในการนำพาประเทศไทยไปสู่ประเทศที่พัฒนาภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ตัวชี้วัดดังกล่าวก็คือ 1) การไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง 2) การต่อระบบคอร์รัปชัน 3) การไม่สนับสนุนระบบอุปถัมภ์ 4) การต่อต้านระบบพรรคพวก พวกพ้อง 5) การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล 6) การบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด 7) การลงนามปฏิญญาร่วมกันในการปกป้องระบอบประชาธิปไตย พบว่าในระยะทางที่ยาวนานของประชาธิปไตย, ประชาชนในประเทศจะต้องรู้เรียนในการอดทน อดกลั้นเพื่อที่จะสนับสนุนให้ประชาธิปไตยมั่นคง. ในขณะเดียวกัน การเคารพกฎกติกาและปฏิบัติตามหลัก

^{1,2} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{3,4}สถาบันรัชต์ภาคย์, Rajapark Institute

Lecturer in the Bachelor of Political Science program Department of Political Science, Phutthasothon Sangha College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: kritthanin.det@mcu.ac.th

ของประชาธิปไตยรวมทั้งไม่ทำลายกระบวนการในระบอบประชาธิปไตย จึงจะเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ส่งเสริมประเทศให้เป็นประชาธิปไตยและเข้าไปอยู่ในสถานะประเทศที่พัฒนาแล้วเหมือนกับประเทศอื่น ๆ ในที่สุด

คำสำคัญ : การส่งเสริมประชาธิปไตย, สมบูรณาญาสิทธิราชย์, ระบบอุปถัมภ์, ความอดทนต่อกัน

Abstract

The Review article has studied that Thailand is governed by an Absolute Monarchy until 1932. Afterward, it has been governed by democracy till nowadays. In terms of Political Science, democracy is accepted as the best system to change the worst situation of a country into a better situation. Democracy has been using more than 80 years to develop the country. However, it has been stuck due to several problems to block the development of a democratic system. The concept of democratization in Thailand should be the indicator to lead a country to the developed situation. It is that 1) No buying rights and selling vote, 2) Anti-corruption, 3) No promoting of the patronage system, 4) Anti-Cronyism, 5) Following the system of good governance, 6) Using the legal proceedings to punish the criminal, and lastly 7) making a promise to the mutual declaration to protect democracy. In the long journey of democracy, the people of the country must practice tolerance to support democracy terms by terms. Meanwhile respecting the rule and following the law of democracy including not breaking the procedure is an important factor in democratizing a country into a developed situation like other countries.

Keywords: Democratization, Absolute Monarchy, Patronage system, Tolerance

บทนำ

ประวัติศาสตร์การเมืองไทยได้ดำเนินมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงรัตนโกสินทร์ ภายใต้การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ในยุคปัจจุบันซึ่งสิ่งที่เห็นได้ชัดคือสถาบันพระมหากษัตริย์ยังคงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและ

ยังคงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทย ในทางตรงกันข้ามเราก็พยายามจะพัฒนาประเทศไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศมาโดยตลอด จากภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดคือ จะนำแนวคิดเรื่องพระมหากษัตริย์เป็นแนวคิดทางการเมืองการปกครองแบบตะวันออก (Eastern Concept) ว่าด้วยเรื่องของธรรมราชา (Sawananon. D. (2002) โดยเน้นผู้ปกครองหรือผู้นำที่ทรงธรรม และแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยเป็นแนวคิดทางการเมืองการปกครองแบบตะวันตก (Western Concept) (Thongthammachat. K. (1981) โดยเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครองของประเทศให้มาประสานรวมเป็นแนวคิดที่สามารถปฏิบัติได้จริง (Pragmatism) ได้จริงในบริบทประเทศไทยได้อย่างไร (Michael Connors. (2021)

ตั้งแต่ พ.ศ.2475 เป็นต้นมา (Nueangjamnong. K. (2013) หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยจนถึงปัจจุบัน สำหรับบริบทของประเทศไทย การพัฒนาประชาธิปไตยยังคงดูเหมือนไม่พัฒนาเท่าที่ควร เพราะเกิดการรัฐประหารบ่อยครั้ง ส่งผลให้เกิดภาวะชะงักงันของประชาธิปไตย แล้วเมื่อไหร่ประเทศไทยจะกลายเป็นประเทศแห่งประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ เป็นคำถามที่ต้องย้อนถามกลับไปว่า ประชาชนตระหนักในสำคัญของประชาธิปไตยแค่ไหน ประชาชนให้คุณค่ากับคำว่าประชาธิปไตยเพียงใด มีความจำเป็นมากเพียงใดที่จะต้องส่งเสริมประชาธิปไตย ระหว่างมีกับไม่มีแตกต่างกันเพียงใด ถ้าเมื่อใดก็ตามที่ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศเห็นความสำคัญของประชาธิปไตย และตอบสนองต่อแนวคิดนี้อย่างเป็นรูปธรรม เมื่อนั้นประเทศไทยก็อาจจะกลายเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเจริญก้าวหน้าเทียบเท่ากับนานาอารยประเทศ เพราะฉะนั้นการทำความเข้าใจในความหมาย ค่านิยม สาระสำคัญของการส่งเสริมประชาธิปไตย จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาแนวคิดไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

รูปแบบและกระบวนการของประชาธิปไตย (Forms and Process of Democracy)

คงไม่ต้องตอบว่าจะหยุดหรือเดินหน้าประเทศไทยด้วยระบบการปกครองแบบไหน เพราะคำตอบที่มีมากกว่า 86 ปี เป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ประเทศไทยต้องเดินหน้าด้วยระบอบประชาธิปไตยอย่างแน่นอน แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือประชาธิปไตยแบบผู้แทนหรือตัวแทน (Representative Democracy) ไม่ใช่ทางออกในการแก้ปัญหาของประเทศไทยจนนำมาสู่ความพยายามในการใช้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) Hotrakit. S. (1969) เพราะฉะนั้นความสำคัญที่สุดคือการเข้าใจรูปแบบและกระบวนการของประชาธิปไตยสมัยใหม่ซึ่งถูกรวบรวมไว้โดย โรเบิร์ต เอ. ดาร์ล (Robert A. Dahl) มีรายละเอียดอธิบายถึงองค์ประกอบที่มีความสำคัญทั้งในด้านของการประเมินคุณค่าของความเป็นประชาธิปไตยสมัยใหม่และเพื่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยสมัยใหม่ (Phuangngam. K. (2011) ประกอบด้วย

1. การมีผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ (Elected representatives) โดยการคัดเลือกผ่านทางสถาบันทางการเมืองตั้งแต่กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มกดดัน และพรรคการเมืองที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

2. มีการเลือกตั้งที่เสรีและมีความเป็นธรรมพร้อมกับการกำหนดช่วงระยะเวลาเอาไว้อย่างชัดเจน (free, fair and frequent elections) เพื่อเป็นหลักประกันในการได้ผู้แทนที่มีความรู้ ความสามารถรวมถึงป้องกันการยึดอยู่กับตำแหน่งอีกทั้งยังเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนผ่านและถ่ายโอนอำนาจให้เป็นไปอย่างสันติ (Peaceful transition) และมีความต่อเนื่อง

3. ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of expression) (Raksasat. A. (2000) โดยมีสิทธิขั้นพื้นฐานมารองรับเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่เกิดทฤษฎีหรือเผด็จการทางความคิด รวมไปถึงการที่ผู้คนในสังคมมีการแสดงออกที่หลากหลายจะเป็นการพิสูจน์ว่าสังคมการเมืองมีระดับของความอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่างทางความคิด (toleration) มากน้อยเพียงใด

4. ประชาชนมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในทุกรูปแบบ (access to alternative, Independent sources of information) เป็นไปเพื่อป้องกันการผูกขาดข้อมูล สร้างให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบทางการเมืองติดตามมา

5. สิทธิของประชาชนในการรวมตัว (Autonomous associations) ทั้งในรูปแบบของสมาคม กลุ่ม และองค์กรที่เป็นอิสระจากรัฐ สะท้อนความเป็นพหุสังคม (Plural society) ที่อาจอยู่ภายใต้การเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคม (Civil Society) ตลอดถึงการเมืองภาคประชาชน ทั้งนี้เป็นไปเพื่อการตรวจสอบและคานอำนาจของรัฐบาล (Check and balance)

6. ประชาชนที่บรรลุนิติภาวะสามารถมีสิทธิในกระบวนการเลือกตั้ง (Right to run and to vote) เป็นการใช้สิทธิและอำนาจอธิปไตยในฐานะพลเมือง (Kusalanupap, S. & Chiramanee. S. (1983)

รูปแบบดังกล่าวข้างต้น เป็นหลักการที่มีความครอบคลุมในกระบวนการของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง แต่ตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งต้องสามารถพิสูจน์อุดมการณ์ให้ประชาชนเห็นได้จริง, การเลือกตั้งต้องเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัดและแม้จะมีความเห็นต่างทางการเมืองก็ต้องอดทนอดกลั้นต่อกันและกันให้มากที่สุดโดยเน้นหลักความสงบเรียบร้อย พร้อมกันนี้ประชาชนจะต้องไม่ถูกปิดกั้นเรื่องข้อมูลข่าวสารจากทางภาครัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใส อีกประการหนึ่งนั้น รัฐบาลต้องยินยอมให้มีการรวมตัวกันในการที่จะส่งเสริมประชาธิปไตยภาคประชาชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง

การที่ประชาธิปไตยมีความเข้มแข็ง ก็เพราะประชาชนมีการเคารพในกฎ กติกา และกระบวนการทางประชาธิปไตยซึ่งประชาธิปไตยจะเข้มแข็งได้เพราะได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรม ความคิด อุดมการณ์ และกติกาในการดำเนินชีวิตของประชาชน เงื่อนไขในการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย จะต้องประกอบไป

ด้วยประชาสังคมที่มีจิตสำนึก การเลือกตั้งที่เป็นอิสระและเป็นธรรม ระบอบนิติรัฐ บทบาทของรัฐที่มีอยู่อย่างจำกัด และระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมที่คำนึงถึงสวัสดิการของประชาชน (Przeworski. A. (1991)

ปัญหาของประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Problems in Representative Democracy)

ในประเทศไทย มีความพยายามสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้กับระบบตัวแทน แต่ผลกลับปรากฏว่า ความเป็นตัวแทนได้เข้ามาแทนที่อยู่ในลักษณะของการเข้ามาครอบงำประชาธิปไตยแทนที่จะทำหน้าที่เป็นแค่เพียงสนับสนุน อย่างไรก็ตาม ข้อผิดพลาดและข้อบกพร่องของความเป็นตัวแทนเป็นสิ่งที่มิให้เห็นเป็นปกติ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องของการไม่สามารถที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนและการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง เรื่องของการที่ตัวบุคคลที่เป็นผู้แทนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลเฉพาะของกลุ่มธุรกิจ ข้าราชการ และพรรคการเมืองและในเรื่องของการที่ความเป็นผู้แทนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลเฉพาะของกลุ่มธุรกิจ ข้าราชการและพรรคการเมืองและในเรื่องของการที่ความเป็นผู้แทนถูกผูกขาดอยู่แต่ในมือของคนกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่าการเป็นอภิสิทธิ์ของกลุ่มบุคคลไปจนถึงการทำหน้าที่เป็นเพียงตัวแทนของตัวเองเท่านั้น (Wongtarakan. K. (1985) โดยเฉพาะในประเทศไทย มีลักษณะเป็นแบบรัฐสภา เมื่อพิจารณาจากรูปแบบภายนอกแล้ว จะเห็นได้ว่าให้ความสำคัญกับการเปิดกว้าง (Openness) เรื่องของการพูดคุยเจรจา (Talk) และการสนทนา (Discussion) แต่ในทางปฏิบัติและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงแล้วมันกลับกลายเป็นเรื่องของการตัดสินใจภายในประตูที่ปิดเอาไว้ (Decision behind the closed doors) (Samutwanit. C. (1993) เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแทนของพรรคการเมืองและกลุ่มผู้นำทางการเมืองเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

ประชาธิปไตยแบบตัวแทนในทางปฏิบัติไม่สามารถสะท้อนหรือทำหน้าที่ให้กับคนจำนวนมากในสังคมการเมืองได้อย่างทั่วถึงหรือแม้กระทั่งตัวของพรรคการเมืองที่กล่าวอ้างว่าสามารถทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนจนถึงกระบวนการเลือกตั้งที่พยายามนำเสนอรูปแบบในการคัดเลือกรับเลือกนักการเมืองเพื่อที่จะเป็นตัวแทนที่แท้จริงของประชาชน แต่ในความเป็นจริง สถาบันและกระบวนการเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเพียงกลไกและเครื่องมือทางอุดมการณ์ในการสร้างความชอบธรรมให้กับกลุ่มชนชั้นนำในสังคมการเมือง ข้อบกพร่องของความเป็นตัวแทนที่สามารถพบเห็นได้เป็นปกติไม่ว่าจะเป็นประเด็นที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่ลงคะแนนเสียงเลือกให้ไปปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นตัวแทนที่แท้จริงได้อันเนื่องมาจากความรู้และเรื่องของจริยธรรม ปัญหาของความเป็นตัวแทนมาจากการที่ผู้แทนเองตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มการเมือง นักธุรกิจ ข้าราชการ กองทัพและพรรคการเมือง อีกทั้งความเป็นผู้แทนเกิดการผูกขาดหมุนเวียนกันอยู่ในมือของกลุ่มบุคคล ครอบครัวและพรรคพวกไปจนถึงการทำหน้าที่เป็นเพียงตัวแทนผลประโยชน์ของตัวเองและคนใกล้ชิดเท่านั้น ปัญหาความเป็นตัวแทนทำให้ทางปฏิบัติในลักษณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคม

การเมืองนั้นไม่มีอยู่จริง เป็นแต่เพียงประชาธิปไตยแอบแฝงหรือปรากฏอยู่ภายใต้เสื้อคลุมของประชาธิปไตย (Suphap. C. (1988)

ประชาธิปไตยในปัจจุบันจึงต้องเปลี่ยนมาเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและประชาธิปไตยภาคประชาชน โดยจุดเปลี่ยนที่สำคัญคือประชาชนมองว่าประชาธิปไตยแบบผู้แทน ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ความผิดหวังจากผลลัพธ์นำไปสู่การเรียกร้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น เมื่อบางอย่างไม่ตอบโจทย์สังคม ประชาชนจึงได้รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้มีการดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน (Uwanno B. & Burikul T. (2005)

ความนิยมประชาธิปไตย (Favoritism in Democracy)

ถึงแม้ประชาธิปไตยแบบผู้แทนจะมีปัญหาในตัวของมันเอง แต่เมื่อเวลาผ่านไป ก็มีการพัฒนากลไกตรวจสอบต่าง ๆ นานาทั้งในรูปของสถาบันและกระบวนการนับเป็นการปรับตัวและพลวัตของประชาธิปไตยจนสร้างให้ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่คงอยู่และยังคงได้รับการยอมรับจากทั่วโลก ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับแนวคิดและระบอบประชาธิปไตยเป็นการเดินทางที่ไม่สิ้นสุด (unfinished journey) (Burikul. T. (2006) ที่ได้ออกไปสู่โลกกว้างและกลายเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในระดับนานาชาติ (global force) ประชาธิปไตยได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำเนินอยู่ได้ดีในวัฒนธรรมแบบแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic) กล่าวคือระบอบประชาธิปไตยได้เกิดขึ้นและดำเนินอยู่ได้ดีเฉพาะพื้นที่ ภูมิภาคและประชากรบางกลุ่มเท่านั้น ถึงกระนั้นในช่วงปลายศตวรรษที่ ๒๐ ระบอบประชาธิปไตยได้ก้าวขึ้นมาเป็นระบอบการปกครองที่พึงประสงค์ของประชาชนในหลายประเทศที่ได้กระจายตัวอยู่ในหลายทวีป (Global Democracy) ตั้งแต่เอเชีย ยุโรป แอฟริกาไปจนถึงลาตินอเมริกา จนทำให้ประชาธิปไตยกลายเป็นพลังในระดับโลก (Global Force) (Setthabut N. (editor) (2006)

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ต่อเนื่องกับต้นศตวรรษที่ 21 ประชาธิปไตยกลายเป็นระบอบการปกครองที่ผู้คนเกือบทั่วโลกให้การยอมรับ ถึงแม้ว่าเส้นทางไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นกับประเทศต่าง ๆ ต้องประสบกับปัญหา อุปสรรค ความยากลำบากนานัปการ ตั้งแต่ความแตกต่างในเรื่องพื้นฐานของรูปแบบทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมทางการเมือง พัฒนาการทางการเมืองและสถาบันทางการเมือง ขณะที่ผู้คนจำนวนมากที่ออกมาเรียกร้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย ต้องโดนผู้คุมอำนาจปราบปราม ถูกใช้กำลังเข้าสยบ แต่พวกเขาก็ยินดีเสี่ยงถึงขั้นสละเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อเรียกร้อง และต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยจึงไม่เป็นเพียงแค่เป้าหมายทางการเมืองที่ผู้คนในแต่ละประเทศ แต่ละสังคมต้องการบรรลุถึง แต่มันได้ยกระดับไปอยู่ในสถานะของการเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง ทำหน้าที่หลอมรวมจิตวิญญาณและ

ความคิดของผู้คนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประชาธิปไตยได้ก้าวขึ้นมาอยู่ในระดับเดียวกับอุดมการณ์ทางศาสนา และความเป็นชาติ อีกทั้งประชาธิปไตยยังได้ถูกแบ่งความสำคัญเป็น 3 รูปแบบคือ

ประการที่หนึ่งในลักษณะที่มีความสำคัญอยู่ในตัวของมันเอง (intrinsic importance) ได้แก่เรื่องของ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและมีเสรีภาพในชีวิต ร่างกายรวมไปถึงทรัพย์สิน และ

ประการที่สองในลักษณะที่เป็นความสำคัญเชิงเครื่องมือ (instrumental importance) คือการที่ ประชาธิปไตยได้มีกลไก กระบวนการและช่องทางที่ประชาชนสามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อทำการถ่วงดุลอำนาจ ซึ่ง นับเป็นการควบคุมตรวจสอบให้ฝ่ายรัฐบาลมีความรับผิดชอบและประชาชนสามารถตรวจสอบการทำหน้าที่ได้ (Ngernklai P. et al. (1998) รวมทั้ง

ประการที่สามในลักษณะที่มีความสำคัญในเรื่องบทบาทประชาธิปไตยเชิงสร้างสรรค์ (constructive role) ได้แก่การที่ประชาชนถูกปลูกฝังให้เกิดสำนึก มีความตระหนักรับรู้รวมไปถึงให้ความสำคัญกับเรื่องของคุณค่า และเกิดความเข้าใจในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพทั้งในด้านบวกและลบรวมทั้งหน้าที่ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาตนเองและ เพื่อนร่วมสังคมการเมือง

ในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของแต่ละประเทศที่ต่อสู้ดิ้นรนมาอย่างยาวนาน ได้พบว่าประเทศที่มีการ ต่อสู้และพยายามเปลี่ยนแปลงประเทศโดยใช้ระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประเทศนั้น ๆ มีการพัฒนาด้านคุณภาพ ชีวิตของประชาชน เศรษฐกิจและประเด็นด้านอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด จึงไม่ใช่เรื่องแปลกอะไรที่เป็นเรื่องจำเป็น อย่างยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตย เพราะจะทำให้อัตราความก้าวหน้าและเติบโต ของประเทศในด้านต่าง ๆ จะอยู่ในระดับที่สูงมาก (Jennifer O.S. (2012)

การส่งเสริมประชาธิปไตย (Democratization)

ในปัจจุบัน ต้องยอมรับว่ามีการพูดถึงประชาธิปไตยที่สังคมคาดหวัง เพราะไม่สามารถนำทฤษฎีลัทธิ ๆ มา ใช้ได้เลยในพื้นที่ เพราะจะประสบปัญหาเกี่ยวกับเงื่อนไข วัฒนธรรมสังคม ประเพณี พร้อมกับนำไปสู่ความขัดแย้ง ต่าง ๆ มากมาย ด้วยเหตุนี้ คำว่าประชาธิปไตย จึงต้องมีการปรับ เปลี่ยน ส่งเสริมและพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบท ของประเทศ โดยมีเป้าหมายหลักในขับเคลื่อนประเทศสู่ความมีเสรีภาพ อิสรภาพ และมั่นคง

การส่งเสริมประชาธิปไตย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการพัฒนาประเทศ โดยถือว่าเป็นกระบวนการ วิธีการต่าง ๆ ในระบบทางการเมืองเพื่อให้เกิดเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ซึ่งจะปรากฏคำถาม 3 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. อะไรคือความหมายที่แท้จริงของประชาธิปไตย
2. อะไรที่เป็นกระบวนการในไปสู่ความสำเร็จของประชาธิปไตย และ
3. เป้าหมายที่นำไปสู่ความสำเร็จจะประเมินกันอย่างไร (Tansiri. W. (2005)

ประชาธิปไตยอาจถูกนิยามโดยธรรมชาติของตัวมันเองหรือเงื่อนไขเชิงประจักษ์ ซึ่งอริสโตเติล (Aristotle) ได้นิยามไว้ว่า ประชาธิปไตยคือการปกครองโดยประชาชน และแนวคิดนี้ ยังหมายรวมถึงประชาชนปกครองพวกเขาเอง ซึ่งก็ยังเป็นความหมายหลักของประชาธิปไตย และยังสามารถสรุปเป็นประเด็นหลัก ๆ ได้ 4 ประการ คือ

1. ประชาธิปไตยหมายถึงประชาชนปกครองกันเองโดยใช้วิธีการเลือกตั้งประจำผ่านกระบวนการโดยผู้นำสูงสุดที่เป็นตัวแทนในกระบวนการประชาธิปไตย รวมทั้งนโยบายต่าง ๆ ที่ประชาชนได้เลือกกันผ่านประชาธิปไตยโดยตรง

2. สิทธิในการโหวตหรือออกเสียงครอบคลุมถึงประชาชนที่มีสิทธิทุกระดับชั้น เพราะรัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตยจะนำไปสู่การงดเว้น ยกเลิกความเป็นทาส ความไม่เท่าเทียมกันของสตรี รวมถึงทรัพย์สินและการรู้หนังสือ เป็นต้น

3. การยอมรับสิทธิต่าง ๆ ทางประชาธิปไตย โดยเฉพาะสิทธิในการโหวต, สิทธิในการโหวตเท่าเทียมกับคนอื่น, สิทธิในการทำดำเนินธุรกิจหรือสำนักงานในระดับสูงและสิทธิในการจัดการพรรคหรือกลุ่มทางการเมือง

4. ประเด็นสุดท้าย คือ กฎหมายที่อยู่เหนือรัฐซึ่งผู้มีอำนาจหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ จะต้องยึดมั่น ซึ่งกฎหมายจะนำไปสู่การจัดการกรอบแนวคิดสำหรับการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยรวมทั้งปกป้องสิทธิต่าง ๆ ตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น กฎหมายโดยทั่วไปจึงหมายถึงว่า ประชาชนต้องปกครองพวกเขาเองผ่านการเลือกตั้งตามระยะเวลาของผู้นำสูงสุดทั้งหลายซึ่งประชาชนทั้งหมดสามารถมีส่วนร่วมด้วยซึ่งหน่วยงานนั้น ๆ ประชาชนเข้าถึงได้และดำเนินการภายใต้หลักนิติรัฐ (Chayabutr. C. (1996)

และในประเด็นเพิ่มเติมสำหรับความหมายนี้ คือการยอมรับในข้อตกลงภายในเงื่อนไขเชิงประจักษ์ เพื่อต่อลมหายใจของประชาธิปไตย ประกอบด้วย

1. หนังสือพิมพ์ และสื่อสารทางอื่น ๆ ที่มีอิสระในการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลและผู้นำของรัฐบาล

2. การต่อสู้แบบเปิดเผยที่อนุญาตให้หน่วยงานทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองต่อสู้แข่งขันเพื่ออำนาจ

3. และจะต้องเป็นกระบวนการทางกฎหมายและผู้นำของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งโดยเสียงส่วนใหญ่และเป็นเอกฉันท์ รวมทั้งจะต้องมีการยอมรับในเรื่องของความเชื่อเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่จะต้องไม่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพทางศาสนาและสิทธิในการยึดถือและแสดงออกทางแนวคิดที่ไม่ได้รับการสนับสนุนโดยเสียงส่วนใหญ่ และ

4. คือ หลักนิติรัฐที่จะต้องเป็นหลักพื้นฐานที่เป็นโครงสร้างของรัฐบาลและขยายความเรื่องสิทธิและหน้าที่ของรัฐบาลและประชาชนซึ่งหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐและนโยบายจะต้องรับฟัง นั่นก็คือรัฐธรรมนูญ

เพราะฉะนั้น การส่งเสริมประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประชาชนทุกคนเพื่อให้มีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย, ตัวแทนทางการเมืองทุกคนที่ทำหน้าที่ในสภาจะต้องปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย

อย่างเคร่งครัด และที่สำคัญที่สุดจะต้องบังคับใช้กฎหมายที่ประกอบด้วยหลักนิติรัฐและนิติธรรม (Stockton, H. et al. (1998)

การส่งเสริมประชาธิปไตยในบริบทของความเป็นไทย (Democratization in the context of Thainess)

ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งมีพัฒนาการมาโดยลำดับ แต่ก็พบว่าการสะดุดด้วยการรัฐประหารมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดปัญหาประชาธิปไตยไม่เต็มใบ ประกอบกับการพบวาทกรรมทางการเมืองทั้งหลายไม่เป็นไปเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย (Phutthahun. S. (2001) ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถสรุปได้ด้วยสาเหตุหลายประการคือ

1. การแทรกแซงของระบบทหาร
2. การเลือกตั้งไม่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย
3. มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง
4. นักการเมืองไม่เคารพกฎหมาย
5. มีการไม่เคารพกติกา เป็นต้น (Kokphon. O. (2010)

การส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศไทยจะต้องส่งเสริมแรงจูงใจให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสุจริต ไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง มีการบังคับใช้กฎหมาย เอาผิดกับผู้มีส่วนทำให้เกิดการทุจริต และเมื่อได้รับการเลือกตั้งไปแล้วจะต้องมีระบบการตรวจสอบป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในทางการบริหารของรัฐบาลชุดใหม่ อีกทั้งการบริหารเพื่อประโยชน์ของรัฐ จำเป็นจะต้องได้รับการตรวจสอบและติดตามอย่างใกล้ชิด ในขณะเดียวกัน ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองไทยไม่ควรมียุติพลต่อระบบประชาธิปไตยมากเกินไปเพราะจะส่งผลเสียต่อความเป็นอิสระในการบริหารของรัฐบาล หากปล่อยให้ระบบอุปถัมภ์เข้ามาแทรกแซง หน้าที่ยังเป็นการส่งเสริมให้มีระบบพวกพ้องในการบริหาร ซึ่งอาจนำไปสู่การทุจริตเชิงนโยบายไม่รู้จบสิ้น หมายความว่า จะต้องสนับสนุนรัฐบาลที่มาจากพรรคอิสระไม่มีผลประโยชน์แอบแฝงเพราะสามารถแสดงความสามารถของรัฐบาลได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งไม่ส่งเสริมระบบเครือญาติระบบพวกพ้องโดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาประเทศเป็นสำคัญ (Thewanaruemitkul. P. (1998)

การทำปฏิญญาร่วมกันของพรรคการเมืองที่จะเข้ามาบริหารประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และประกาศให้ประชาชนทุกคนในประเทศได้รับรู้ร่วมกันว่าพรรคการเมืองทั้งหลายเมื่อได้รับการเลือกเข้ามาทำหน้าที่จะตั้งใจทำหน้าที่ในการบริหารประเทศอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล ในขณะเดียวกันจะต้องมีการตกลงกันทางการเมืองว่าในประเทศไทยจะต้องไม่มีการรัฐประหารด้วยเหตุผลใดทั้งสิ้น และที่สำคัญ ประชาชนทุกคนจะต้องมีการพัฒนาแนวคิดเรื่อง Tolerance ความอดทนอดกลั้นต่อกันและกัน ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แม้เราจะมี

ความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้ เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลได้แสดงบทบาทและผลงานไปจนกว่าจะครบวาระ 4 ปี เมื่อครบวาระเลือกตั้งใหม่ หากชุดเดิมไม่ดี ก็เลือกตั้งคนอื่นเข้ามาทำหน้าที่แทนอย่างนี้ไปตามวาระเพื่อให้ดำเนินไปสู่ความเข้มแข็งทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ชัดเจน Chumphon, P. M.R. (2003)

ที่สุดแล้ว การส่งเสริมประชาธิปไตยจะสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยระบบนิติรัฐและนิติธรรมที่ชัดเจนและตรงไปตรงมา หากพบว่านักการเมืองคนใดมีพฤติกรรมส่อไปในทางทุจริตคอร์รัปชัน หรือประชาชนคนใดมีลักษณะนิสัยที่เข้าข่ายการส่งเสริมให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงอย่างเป็นกิจลักษณะสร้างความเสียหายในวงกว้างต่อระบบประชาธิปไตย จะต้องมีการพิจารณาโทษทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพราะถือว่าเป็นตัวการฉุดรั้งให้ประเทศตกอยู่ในสภาวะที่ล้าหลังไม่เกิดการพัฒนา ส่งผลต่อการแข่งขันและความเชื่อมั่นต่อนานาอารยประเทศ การกำหนดให้มีกฎหมายในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ย่อมจะนำไปสู่กับพัฒนาประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ นำประเทศไปสู่ความมั่งคั่งยั่งยืน

การส่งเสริมประชาธิปไตยให้เกิดมีอย่างเข้มแข็งในประเทศไทยจำเป็นต้องส่งเสริมประชาชนให้ต่อต้านระบบการซื้อสิทธิ์ขายเสียง การเอาผิดกับนักการเมืองที่ทำผิดกฎหมาย และจะต้องให้ส่งเสริมประชาชนให้เห็นว่าประชาธิปไตยมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่งคั่งและเจริญก้าวหน้า ที่สำคัญคือประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นประเด็นสำคัญ (Phuangngam. K. (2011)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

ในประวัติศาสตร์ของประเทศที่เคยปกครองด้วยระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนก้าวข้ามสู่ความเป็นประเทศประชาธิปไตย ต้องแลกมาด้วยความสูญเสียมากมายกว่าจะประสบความสำเร็จ โดยมีหลักฐานสำคัญคือ หากระบบประชาธิปไตยดีขึ้น นั่นเพราะประชาชนในประเทศได้รับการศึกษามากขึ้น ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมพัฒนามากขึ้น ประชาชนมีเสรีภาพทางความคิดมากขึ้น อีกทั้งระบบอนุรักษนิยมมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบเสรีนิยมมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ประเทศไทยแม้จะได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศประชาธิปไตย แต่อิทธิพลของระบบกษัตริย์และระบบราชการยังมีอิทธิพลต่อการหยุดชะงักของการพัฒนาประชาธิปไตยแม้หลายคนจะไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นดังกล่าวนี้ก็ตาม แต่นัยยะสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยในปัจจุบันนี้คือ การหลอมรวมระบบวัฒนธรรมทางการเมืองต่าง ๆ ภายในประเทศให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นทางออกที่ดีที่สุดที่จะสามารถส่งเสริมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติในระยะยาว ในที่สุดแล้ว การสนับสนุนเรื่องเสรีภาพทางความคิดเห็น การไม่ส่งเสริมระบบอุปถัมภ์ ปฏิสันธระบบพวกพ้อง เน้น

ผลประโยชน์ต่อประเทศชาติที่สามารถตรวจสอบได้ และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เอาผิดกับการทุจริตคอร์รัปชันอย่างเข้มงวด การส่งเสริมประชาธิปไตยย่อมเป็นไปได้และนำไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

สรุปผลจากการวิจัย ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยในประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จ ต้องประกอบด้วยหลัก 4 ประการคือ

1) Good education: การพัฒนาระบบการศึกษาของประชาชนให้มีความรู้เข้าใจในหลักการพื้นฐานของตนเองและระบบประชาธิปไตยที่ดี

2) Strong and righteous leader: ระบบการคัดสรรในระบอบประชาธิปไตยต้องทำให้แน่ใจว่าจะสามารถได้ผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ

3) Economic development : การส่งเสริมประชาธิปไตยจุดสำคัญคือการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่ระดับรากหญ้าให้แข็งแรง และ

4) Legal justice : การส่งเสริมประชาธิปไตยจำเป็นต้องส่งเสริมให้ทุกคนเคารพกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความยุติธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2528). *การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลญาดา เนื่องจำนงค์. (2556). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา*. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2554). *การปกครองท้องถิ่น: ว่าด้วยทฤษฎี แนวคิด และหลักการ*. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- กมล ทองธรรมชาติ. (2524). *วิวัฒนาการของระบอบรัฐธรรมนูญไทย*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- จรูญ สุภาพ. (2531). *สารานุกรมรัฐศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท พินเนสพรีนติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2536). *ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริน กุศลภาพ และสุรเชษฐ์ ชีระมณี. (2526). *สารานุกรมศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เดโช สนวนานนท์. (2545). *พจนานุกรมศัพท์การเมือง*. กรุงเทพฯ: หน้าต่างสู่โลกกว้าง.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. นรนิติ เศรษฐบุตร บรรณาธิการ : กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- คิสิน กุสลาณภาพ และสุรเชษฐ์ ชีระมณี. (2526). *สารานุกรมศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมภาพ โทตระกิตย์. (2512). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สิทธิพันธ์ พุทธน. (2544). *ทฤษฎีพัฒนาการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นรนิติ เศรษฐบุตร (บรรณาธิการ). (2549). *การเมืองการปกครองไทยในรอบ 60 ปี แห่งการครองสิริราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล . (2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล. (2541). การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับความเป็นประชาธิปไตยทางตรง, *วารสารกฎหมายปกครอง*, 57-81
- ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ. (2541). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในเขตเมืองกับประชาชนในเขตชนบท*. รายงานการวิจัย คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2549). *การเมืองการปกครองของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 7*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย ตันศิริ. (2548). *วิวัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พททธาน ชุมพล, ม.ร.ว. (2546). *ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย ก๊กผล. (2553). *การบริหารปกครองสาธารณะ (Public Governance) การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมร รักษาสัตย์. (2543). *ประชาธิปไตยอุดมการณ์หลักการและแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Adam Przeworski. (1991). *Democracy and the Market: Political and Economic Reforms in Eastern Europe and Latin America*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jennifer O.S. (2012). Strong State and Strong Civil Society in Contemporary South Korea: *Challenges to Democratic Governance. Asian Survey*, 52,(3) (2012): 528-549.
- Michael Connors. (2021). *Thai Politics in Translation: Monarchy, Democracy and the Supra-constitution*. Denmark. NIAS Press Nordic Institute of Asian Studies.

Stockton, H. et al. (1998). *Factors Affecting Democratic Installation in Developing Countries: An Empirical Analysis*. England. The Johns Hopkins University Press.

Translate Thai Reference

Burikul. T. (2006). *Public participation*. Naranit Setthabutr Editor : Bangkok :Chulalongkorn University Printing House.

Chayabutr. C. (1996). *Thai local government*. Bangkok: Ganesha Printing Center Company Limited.

Chumphon, P. M.R. (2003). *Political system: basic knowledge*. 6th printing, Bangkok: Publisher. of Chulalongkorn University.

Hotrakit. S. (1969). *Constitutional law*. Bangkok: M.P.T.

Kokphon. O. (2010). *Public administration (Public Governance) Public administration in the 21st century*. Bangkok: Thammasat University.

Kusalanupap, S. & Chiramanee. S. (1983). *Encyclopedia of Public Administration Terminology*. Songkhla: Prince of Songkla University.

Ngernklai P. et al. (1998). *People's political participation: a comparative study of people in Urban areas and people in rural areas*. research report Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University.

Nueangjamnong. K. (2013). *Political participation of students*. Burapha University. Faculty of Political Science Law, Burapha University.

Phutthahun. S. (2001). *Political development theory*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.

Phuangngam. K. (2011). *Local government: theories, concepts, and principles*. Bangkok: Expert Net.

Raksasat. A. (2000). *Democracy, ideology, principles and models of governance in many countries* (printed no. 2). Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Samutwanit. C. (1993). *Problems of Thai political development*. 2nd printing, Bangkok: Publisher. Chulalongkorn University.

Sawananon. D. (2002). *Dictionary of political terms*. Bangkok: Window to the Wide World.

Setthabut N.(editor). (2006). *Thai politics and governance in the 60th anniversary of the reign of the King His Majesty the King's property*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.

- Suphap. C. (1988). *Encyclopedia of Political Science*. (3rd printing). Bangkok: Watthanaphanich.
- Tansiri. W. (2005). *Evolution of Thai democracy*. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing House.college.
- Teerawekin. L. (2006). *Politics and government of Thailand*. 7th edition. Bangkok: Publisher. Thammasat University.
- Thewanaruemitkul. P. (1998). Participation in politics of the people in the new constitution and the Direct Democracy, *Administrative Law Journal*, 57-81
- Thongthammachat. K. (1981). *The evolution of the Thai constitutional monarchy*. Bangkok: Bannakit.
- Uwanno B. & Burikul T. (2005). *Participatory democracy*. (Participatory Democracy).Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Wongtarakan. K. (1985). *Politics in Thai democracy*. Bangkok : Chulalongkorn Publishing House university.

